

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 5068.

„Esamenul de cu alificațiune preoțescă se va ținea aici în Arad, la 29 și 30 Septevre a. c. st. v. cu începere la ora 9 dimineața.

La esamen sunt admiși toți acei teologi absoluiți, cari până la 31 August s'a însinuat și respective și-au asternut petițiile ajustate conform Regulamentului esistent.

Arad, din ședința consistorială dela 13/25 Septevre 1895.

*Consistoriul eparchial gr. or.
român din Arad.*

Biserica ortodoxă română înaintea Maiestății Sale la Cluj în 10/22 Septevre a. c.

Din incidentul venirii Maiestății Sale la Cluj, biserica ortodoxă română pururea credincioasă Maiestății Sale și Augustei case domnitore, s'a prezentat și de astădată înaintea Maiestății Sale prin Exelenția Sa I. P. S. Domn Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul și o frumoasă deputațiune compusă din clerul archidiecesei Transilvaniei. Presentându-se deputațiunea bisericii ortodoxe române, Exelenția Sa a adresat Maiestății Sale cesaro-regesci apostolice următoarea cuvântare:

*Maiestatea Vóstră cesareă și apotolico-regescă!
Preagrațióse Dómne!*

Când și la acéstă ocașiune mai nouă așteptată cu dor, avem fericirea se ne presentăm înaintea feței preagrațióse a Maiestății Vóstre în capitala acésta a părților ardelene ale țerii, și se depunem din nou în numele locuitorilor greco-orientali români din acest ținut preaumilitele nóstre omagii, — dând uitării multele necasurii ale vieții nóstre publice, un singur simț de fericire vieză în sufletul nostru, care da-

rurile cele sublime ale virtuților principale creștinesci ale credinței, speranței și iubirei, le traduce din viața morală privată și la referințele nóstre publice de cetățeni ai statului, și constitue basa iubirei nóstre de patriă și a pióselor nóstre oftări: ca binecuvântarea atotputernicului Dumneșeu se planeze totdeuna și pretutindeni preste preainalta personă și preste părintésca domnire a Maiestății Vóstre estinsă încă la timpuri îndelungate!

Și când prin acestea ne luăm voia a da, deși numai în cuvinte debile, espresiune credinței neclătite și alipirei nóstre pline de iubire cătră preainaltul tron al Maiestatei Vóstre și preste tot cătră preainalta casă domnitore: ne rugăm totdeodată cu cea mai profundă venerațiune, ca se Vă îndurați Maiestatea Vóstră preagrațios a împărtăși alătura cu celalalte biserici din patriă și biserica noastră strămoșescă, espusă multor trântiri și neajunsuri, în preainalta grație de domnitoriu și în puternica scutire a Maiestății Vóstre!

(In limba română):

Să trăiescă fericit Maiestatea Sa, preabunul nostru monarch!

La acéstă cuvântare Maiestatea Sa s'a îndurat prea grațios a răspunde următoarele:

Omagiul și asigurarea fidelității D-Vóstre le pri-mesc cu mulțămită.

Când înainte de asta cu opt ani, la locul acesta s'au prezentat naintea mea reprezentanții D-Vóstră, cu bunăvoința care totdeauna o nutresc față de credincioșii D-Vóstre, am indicat direcțiunea, carea urmându-o, nu numai interesele D-Vóstre le veți promova mai bine, ci veți pute conta totdeauna și la sprigul meu, și care direcțiune se concentră întrua-

ceea ca fie-care confesiune fără diferență de naționalitate să se simtă una, și să se consolideze în fidelitatea către tron, în iubirea țerii mame comune, în respectarea legilor, și în împlinirea obligămintelor patriotice.

Recomandând și de astădată cu totă căldura urmărirea fidelă a acestor scopuri, și în așteptare că D-Vóstră numai în astă direcțiune veți folosi marea influință ce o aveți asupra credincioșilor D-Vóstre, cu plăcere Vă asigurerez pe D-Vóstră și pe credincioșii D-Vóstre despre nestrămutata mea grație și bunăvoință.

Adunare generală jubilară și desvélirea monumentului lui Constantin Loga-Diaconovicia.

În zilele 10 și 11 Septemvre a. c. s'au petrecut în Caransebeș două acte, de mare însemnătate pentru dezvoltarea noastră culturală. În 10 Septemvre s'a ținut adunarea generală jubilară a reuniunii învățătorilor gr. or. români din diecesa Caransebeșului ér în 11 Septemvre a. c. s'a inaugurat monumentul fericitului întru aducere aminte fost profesor al preparandiei din Arad Constantin Loga-Diaconovici.

Sânt, și rămân memorabile aceste două acte, pentru că în ele am vădút, și ne-am convins de nou, că un suflet și o inimă suntem toți: când este vorba de înaintarea noastră culturală. În ziua de 10 Septemvre s'a ținut în biserica catedrală din Caransebeș sfânta liturgiă și invocarea Duchului sfânt prin Pré Cuvioșia, sa părintele archimandrit Musta asistat de preoțimea din localitate; ér la órele 11¹/₂ s'a deschis adunarea generală iubilară prin un discurs festiv rostit de dlu president Ioan Ionaș în ființa de față a Înalt Pré Sântiei Sale Domnului Episcop al Caransebeșului Nicolae Popea, a unui număr însemnat de inteligenți veniți din diferite părți ca să participe la acéstă festivitate a învățătorilor. După cuvântul de deschidere rostit prin președintele reuniunii felicitéză adunarea generală iubilantă Í. P. S. S. părintele Episcop Nicolae Popea. Se cetesce apoi două adrese, și anume una primită dela Escelenția Sa, părintele Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul și una dela Í. P. S. S. părintele Episcop al Aradului Ioan Mețian precum și mai multe telegrame de felicitare și anume: dela Í. P. S. S. părintele Episcop Ioan Mețian, protosincelul A. Hamsea, dela dlu Teodor Ceontea s. a. m. De asemenea felicitéză adunarea iubilantă

în numele reuniunii învățătoresci din Arad dlu Simeon Moldovan, în numele consistoriului eparhial din Arad părintele administrator Lucian Șepețan, în numele Caransebeșenilor părintele protopresviter Andreiu Ghidiu în numele învățătorilor români gr. cat. din diecesa Lugojului dlu Iosif Miclău, în numele învățătorilor din valea Murășului dlu Ioan Tuducescu, și în fine în numele reuniunii învățătorilor din tractul Timișorii și Banat-Comloșului dlu Iuliu Vuia.

În acéstă ședință dlu Ștefan Antonescu președintele sedriei orfanale din Lugoș a făcut adunării o suprindeare plăcută dând reuniunii o fundațiune de 1000 fl. v. a. spre scopul, ca din venitul acestei sume capitalisânde timp de Țece ani, în cari densusul va mai contribui cu câte 50 fl. la an să-se premieze cărți bune didactice, ce se vor scrie pentru școlele noastre elementare. În ședința de după améđi de asemenea s'au cetit mai multe telegrame de felicitare, și apoi s'a cetit prin secretariul general, dlu Ioan Marcu raportul despre activitatea dezvoltată de reuniune în cei 25 de ani espirați.

Esputând pre scurt cele petrecute în 10 Septemvre în Caransebeș — constatăm, și repețim, că și de astă dată am vădút cel mai viu interes față de învățătorimea noastră. Am vădút adecă, că puternic este la noi sêmțul de aderință la școlele noastre confessionale; ér frumosul esemplu de jertfă pre altariul culturii religioșe și naționale dat și de astă dată de dlu Stefan Antonescu, sperăm că va afla între noi mulți imitători.

În 11 Septemvre la 9 óre înainte de améđi s'a oficiat prin P. S. S. domnul episcop Nicolae Popea, asistat de preoțimea din localitate un parastas pentru odichna sufletelor fericitilor întru aducere aminte: Episcopul Ioan Popasu, Constantin Loga-Diaconoviciu și generalul Traian Doda.

Parastasul s'a celebrat în biserica sfântului Ioan din Caransebeș, — după a cărui terminare P. S. S. domnul Episcop cu întrégă asistența a mers la mormântul fericitului Loga, unde s'a oficiat sfințirea apei cu carea s'a stropit monumentul ridicat și întreg publicul adunat.

După acéstă presidentul reuniunii, dlu Ioan Ionaș a ținut discursul de înagurare, în carele schiță vieța și faptele fericitului defunct, și în fine predete monumentul comunei bisericășci cu rugarea, ca să-l îngrijescă, și conserve cu sfințenia, ce o merită. Du-

pă acest discurs, și după ce vorbiră și dñii învățători Nicolau Ștef din Arad și Iuliū Vuia din B. Comloș luând cuvîntul părintele protopresviter al Caransebeșului Andreiū Ghidiu declară în numele comunei bisericesci, că primesce cu bucuria monumentul predat de reuniunea învățătorilor.

Încheiând acest scurt raport al nostru despre cele petrecute în Caransebeș la 10 și 11 Septemvre a. c. constatăm, că ridicarea monumentului Loga-Diaconovici este un frumos și însemnat act de pietate. Loga-Diaconoviciū este în desvoltarea noastră culturală un bărbat, carele representeză în deplină măsură idea că poporul nostru se pôte desvolta în privința culturală numai prin religiune și prin bisrica strămoșescă.

„Legea creștină este ca și soarele ce în toate părțile întinde rațele sale, și luminează pre cei credincioși, cari prin fapte bune caută să ajungă la bunătatea dumnezeiescii fericiri, că precum trupul nu numai cu un felii de mâncare se ține, și cresce așa și sufletul pre mai multe cărări, ca și pre nise rațe, caută mijlociri de a străbate la fericire. Biserica noastră după învățatura Mântuitorului Christos mărturisește, că numai prin credință și prin faptele cele bune se pôte omul mântui. “(Loga Diaconoviciū în prefața octoichului edat la 1826.)

Prelegeri din psihologie.*)

Introduțiune.

1. Obiectul și problema psihologiei.

Fenomenele, cari constituiesc *viața omului* sînt de doue feluri, și anume: 1) *fenomene corporale sau fizice*, de ex. respirația, circulațiunea sîngelui, șcl., pe cari mai mult sau mai puțin le putem cuprinde prin sensurile noastre externe; 2) *fenomene sufletești sau psihice*, de ex: judecata, voința, șcl., despre cari cunoștință directă nu putem lua decăt numai prin *conștiința imediată*, care se numește și *observațiune internă*.

Deci omul este o ființă *psihofizică*. Fiește-căreia din amintitele doue clase de fenomene ale vieții îi corespunde câte o știință deosebită, și anume cu fenomenele corporale se ocupă *fiziologia*, iar despre fenomenele sufletești tractează *psihologia*.

Problema psihologiei este: a descrie fenomenele sufletești, a-le examina mai detaiat pentru a stabili raporturile dintre ele, precum și legile lor, cu condițiile și împrejurările, în cari ele se produc, se desvoaltă sau degenerază.

În privința obiectului și a problemei sale psihologia ocupă un loc intermediar între științele naturale și științele morale. Ea este înrudită cu cele dintâi, pentru-că la studiarea fenomenelor sufletești sînt de a-se aplica aceleași principii de investigație și explicare, cari se aplică și la cercetările fenomenelor din natura externă. Ea este teoria fundamentală a științelor morale, precum sînt de ex. pedagogia, istoria, jurisprudența, șcl.; căci toate manifestările spiritului omenesc își au cauza lor ultimă în fenomenele elementare ale experienței interne.

2. Isovoarele psihologiei.

Precum științele naturale, așa și psihologia are să își scoată învățăturile sale din: *experiență*.

Isovoarele psihologiei sînt aceste doue; 1) *observațiunea internă*, 2) *observațiunea externă*.

Observația internă sau subiectivă este singura cale directă și mijlocul fundamental în studierea fenomenelor psihice, pentru-că singura viață sufletească, pre care o putem cerceta direct, este a noastră, și pre aceasta numai prin ochiul conștiinței interne. Fenomenele psihice ce se petrec în alții le vom putea cunoaște numai indirect, după semnele și manifestările exterioare, cu cari acelea stau în raport, de ex. surisul, contractia mușchilor fațiali, privirea, tonul vorbirii, șcl. sînt tot atâtea semne exterioare, cari ne revelă: bucuria, durerea, atenția, mânia, șcl. Dar această cunoaștere a celorlalți oameni este condiționată de cunoașterea de noi înșine. Numai intru cât ne vom fi observat noi pe noi înșine și vom fi stabilit asupra noastră raporturi determinate între o anumită stare psihică și între manifestația exterioară ce îi corespunde, numai intru atâta vom putè înțelege și interpreta manifestările observate la alți oameni.

Observația internă singură nu ne poate da o știință completă despre toate fenomenele psihice.

Observațiunea externă sau obiectivă se nisue de a întregi și a perfecționa observația internă prin mijloace auxiliare obiective.

Astfel de mijloace sînt:

1. *procedura experimentală sau fiziologică*, carea își face de scop de a controla datele observațiunei interne prin experimente întocmite cu intenție pentru a putè constata ce modificări se arată în cutare fenomen psihic, dacă se schimbă condițiunile externe, cari l-au provocat.

2. *Studiul comparativ* făcut: a) asupra *copiilor* în diferitele lor faze de desvoltare, pentru a vedè cum apar încă dela început și cum se desvoaltă treptat diferitele fenomene sufletești; b) asupra *animalelor* pentru a cunoaște în ordine genetică fa-

*) Notă. Ca isvoare am folosit cu deosebire acele opere psihologice, cari țin cont de rezultatele mai nouă ale cercetărilor fiziologice făcute asupra funcțiunilor sistemii nervoase, și cari totodată tind de a aduce în consonanță datele observațiunei interne cu numitele rezultate. Astfel de opere sînt: „Grundzüge der Physiologischen Psychologie“ de W. Windt; „Essays“ și „Philosophische Studien“ de același autor; „Elemente der Psychophysik“ de Fechner; „Etude psychophysique“ de Delboeuf; „Psychologische Analysen auf physiologischer Grundlage“ de A. Horowitz și altele.

sele încă și mai inferioare ale vieții sufletești: c) asupra *oamenilor selbatici* pentru a vedea cât de simple sînt fenomenele psihice la omul, pe care încă nu l-a modificat influența instituțiilor culturale; d) asupra *indivizilor cari se abat dela starea normală*, precum sînt: orbii, surdo-muții, alienații, pentru a constata ce schimbări se arată în viața sufletească, când lipsește unul din sensuri sau când degenerază vre-o facultate.

3. Studiul făcut asupra *productelor*, pe cari le-a creat viața spirituală generală a societății, precum sînt: limbile, credințele, tradițiunile, datinile popoarelor, șcl., pentru a deduce *legi de dezvoltare psihologice generale*.

Dacă psihologia, basată pe observația subiectivă și ajutată de procedurile experimentale fiziologice, precum și de studiul comparativ al diferitelor faze ale vieții sufletești, se ocupă numai cu cercetarea exactă a *conștiinței individuale*, se numește *psihologie individuală*; dacă înse ea extinde sfera investigațiilor sale și caută de a stabili legile psihologice, la cari sînt supuse produsele vieții spirituale a popoarelor, precum sînt limba, tradițiunile și moravurile, cu un cuvînt produsele spiritului general, atunci ea se zice *psihologie etnică sau socială*. Aceste două direcțiuni ale cercetărilor psihologice nu numai se întregesc reciproc, ci sînt și avisate de a-se ajuta una pe alta, căci de o parte viața spirituală a popoarelor atîrnă dela puterile individuale, cari conucră la formarea ei, ear da altă parte conștiința individuală, cu deosebire în fazele mai superioare ale dezvoltării, se îndreaptă după viața spirituală a mediului social, la care aparține.

3. Metoda psihologiei.

Metoda psihologiei este *analitică și inductivă* în diferite forme de aplicație, dintre cari vom avea să alegem în fiecare cas special pe aceea, carea corespunde mai bine cu natura problemei din chestiune.

După *metoda analitică* procedăm atunci, când descompunem fenomenele psihice mai complicate în elementele lor constitutive. Apoi arătăm, cum se coordonează actele mai simple unele cu altele spre a produce acte psihice mai complexe. Fiind înse fenomenele sufletești formele cele mai înalte de activitate în evoluția vieții, ele mai toate ni-se prezintă ca niște acte de o complicație extraordinară, și tocmai de aceea analizarea lor este împreună cu greutăți mari.

După *metoda inductivă* procedăm, când supunem observațiunei mai multe fenomene, cari se aseamănă unele cu altele, și apoi abstragem legea psihologică, după care decurg acele fenomene. Până când pe terenul științelor naturale metoda inductivă se poate folosi mai cu înlesnire: până atunci aplicarea ei la psihologie este dificilă. Și cu toate acestea numai urmînd pe calea inducțiunei se va pute înălța și psihologia la rangul unei științe exacte.

Impărțirea psihologiei.

Toate fenomenele psihice stau în raport intim cu funcțiunile acelor organe ale corpului, pe cari le numim *nervi*, și cari fiind așezați în organismul nostru fizic în o anumită ordine, constituiesc *sistema nervoasă*. Deci în psihologie la locul prim vom avea să tractăm despre sistema nervoasă ca baza corporală a vieții sufletești.

Prin observația internă aflăm imediat, că când un obiect cade sub sensurile noastre sau ne vine în minte numai ca idee, atunci: 1) luăm cunoștință despre existența lui reală sau de existența lui imaginară; 2) acel obiect provoacă în noi un sentiment de plăcere sau de neplăcere, și noi îl aprățiem de bun sau rău în conformitate cu aceste stări afective ale noastre; 3) se deșteaptă în noi o tendință sau impulsione spre a ne apropia de acel obiect sau a ne depărta de el, după cum ni se pare favorabil sau nefavorabil. Așa dar în viața psihică distingem trei feluri de fenomene, și anume: 1) fenomene intelectuale sau de cunoaștere, 2) fenomene afective sau emoționale, 3) fenomene active sau voliționale. Aceste trei feluri de fenomene fundamentale merg paralel unele lângă altele în fie-care moment al vieții sufletești, ear numele momentului psihic se dă de comun după fața dominantă, deși celelalte încă pot fi prezente, de ex. când zic „*mă cuget*,” voesc să indic, că în momentul de față al vieții mele psihice predomină funcția intelectuală, cu toate că atunci, pe lângă elementul de cunoaștere, se pot găsi și stări de plăcere sau durere, precum și dorințe sau porniri spre acțiune, șcl. șcl. Deși aceste trei feluri de funcțiuni obvin împreună, ele totuși pot fi studiate separat.

Vom vorbi întâi despre fenomenele intelectuale sau de cunoștință, apoi despre fenomenele afective sau emoționale, ér în urmă despre fenomenele voinței, și în legătură cu acestea despre diferitele mișcări ale corpului. În fie-care vom proceda dela fenomene mai simple, la fenomene mai complicate.

În fine, tot în cadrele psihologiei trebuie să mai tractăm și despre modificările, cari se produc în viața sufletescă prin influința însușirilor individuale.

I.

Sistema nervoasă și funcțiunile sale fiziologice.

1. Cunoștințe preliminare despre organizațiunea corpului.

O părțică luată din corpul omului și observată prin microscop, ni-se arată compusă din o mulțime de beșicuțe mărunte, turtite, cari se numesc *celule*. Deși celula este partea cea mai elementară a corpului, totuș nu e simplă, ci este compusă din următoarele părți: 1) *protoplasma*, care e o substanță gelatinoasă și fără color; ea se constituie din: apă, grăsimi, zahar, săruri și substanțe albuminoase; 2) *simburele*, care se află în interiorul ce-

lulei și nu e altceva, decât protoplasmă condensată; 3) *peșița celulei*, carea învelește protoplasma, este simplă și de o transparență clară.

În condiții favorabile celulele posed însușirile caracteristice ale ființelor viețuitoare: ele se nutresc, se desvoaltă și se sporesc.

Din gruparea celulelor se construiesc *țeseturile*, de ex. țesutura vaselor, a mușchilor, a nervilor, șcl. Mai multe țesături întrunite în forma, spre o anumită activitate, constituiesc un *organ*, de ex. organul respirațiunii, organul vederii, șcl. Totalitatea organelor legate într'un complex viu este *organismul fizic* al omului.

Între organele, ce constituiesc corpul, distingem:

1) *organele motorice*, cari servesc la mișcare; 2) *organele vieții vegetative*, cari servesc la funcțiile de nutriție; 3) *organele de orientare* sau *cărmuire*, cari servesc la dirigiarea și conducerea individului în relațiunile sale cu mediul, în care trăește.

1) *Organele motorice* sau de mișcare sînt acestea: oasele, mușchii și tendoanele. Mușchii sînt compuși din fibre fine și sînt așezați parte pe oase, parte în părțile viscerelor. Sub *tendoane* înțelegem niște corzi tari și elastice, prin cari mușchii sînt fixați pe oase.

Mușchii au însușirea de a-se pute contracta și întinde. Toate mișcările corpului se mijlocesc prin contractarea și întinderea mușchilor. Stimulul spre contractie mușchii îl primesc dela nervi. Este înse de observat, că ei se pot contracta și sub influența unui stimulent fizic, precum o iritație mecanică, un acid, un curent galvanic, șcl. Contractilitatea mușchilor dispăre, îndată ce nervii lor înceată de a funcționa. Distingem două feluri de mușchi, și anume: a) mușchi involuntari sau ai vieții vegetative, b) mușchi voluntari sau ai vieții animalice. Prin cei dintâi se execută mișcările organice, cari nu atîrnă dela voința noastră, de ex. baterea inimii, respirația, șcl.; ear prin cei din urmă se fac toate mișcările, cari stau sub imperiul voinței, de ex. mișcările mâinei, umblarea, șcl. La locomoție mușchiul contractat se scurtă, și trage după sine prin tendoane oasele, cari se pun în mișcare cu ajutorul unei anumite sisteme de articulațiune, făcînd în același timp să se lungească mușchiul opus.

2) *Organele vieții vegetative* sînt: stomacul și intestinele, inima sau cordul cu vasele sangvine, plămânile, și organele de secrețiune, de ex. ficatul, șcl. Materiile nutritive le primim în gură, ear de aci, după masticatiune, trecem fie-care bucatură în stomac, unde substanțele nutritive se prepară mai departe și apoi se trimit în intestine, în cari se absorb de vasele chilifere și limfatice, și se transferă în sânge.

Materia nutritivă ajungînd în sânge prin organele sistemei de circulație este mînată în toate părțile corpului spre a-le nutri. Organul principal al circulației este inima sau cordul, care cu ajutorul

vaselor sangvine face, ca sângele, fluidul dătător de viață, să străbată în toate țeseturile. Mușchii, nervii, șcl. extrag din materia nutritoare acele părți, ce le convin, și le prefac în substanța lor proprie, și apoi cînd ei funcționează, consumă din energia acumulată prin nutrițiune. În plămâni, prin actul inspirațiunii, sângele vine în contact cu aerul atmosferic, dela care primește oxigenul, elementul de viață pentru ori-ce organism, spre a-se reînoui; ear gazurile devenite nefolositoare, de ex. acidul carbonic, se elimină din plămâni prin actul expirațiunii. Prin mișcările, pe cari le sîvîrșesc, mușchii și nervii deteriorează o parte din substanța lor, și noi simțim, că organele ni-sînt oboșite. Materiile deterioarate se delatură și se elimină din corp prin actul secrețiunii.

3) *Organele de orientare* sau de *cărmuire* sînt: *nervii*. Dacă cercetăm interiorul corpului omeneș, vom găsi, că acela este străbătut de o mulțime de fire alburii, tari și de diferită grosime, cari se vîd mai ales pe lângă vasele sangvine. Aceste fire albe se numesc *nervi*. Observînd mai detaiat, vom constata, că în o direcție cursul nervilor se poate urmări până la creeri și la meduva spinării, ear în altă direcție până la singuraticele organe și până la periferia corpului.

Plecînd din creeri și din meduva spinării, nervii în calea lor se ramifică, asemenea crengilor unui arbore, în numeroase direcțiuni și apoi se termină în ochi, în urechi, în pele, cu un cuvînt în toate părțile corpului. Așa dar prin nervi toate organele corpului se aduc în legătură cu creerii și cu meduva spinării, cari la oaltă se numesc *sistema nervoasă centrală*. Prin nervi, pe cale mijlocită, toate părțile corpului stau în legătură cu toate. Dela nervi atîrnă nu numai funcțiunile vegetative, ci prin ei se mijlocesc toate simțirile și toate mișcările corpului nostru. Nervii sînt organul principal, prin care viața sufletească a omului se pune în relațiune cu viața corporală, și prin aceasta cu lumea externă. Toate fenomenele psihice sînt însoțite de funcțiuni nervoase și stau în raport intim cu anumite efecte fiziologice, cari se petrec în nervi, tocmai de aceea, înainte de a trece la tractarea fenomenelor sufletești propriu zise, trebuie să cunoaștem mai detaiat structura sistemei nervoase și funcțiunile sale.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial aradan* întrunit Marția trecută în ședință plenară între alte agende curente cari le-a rezolvit a dispus escrierea concursului pentru tractul protopresbiteral vacant al Belințului. A ales o comisie de 7 membri, care să studieze asupra modului în care s'ar pute desdauna protopresbiterii diecesani daunați în venitele lor prin introducerea legilor nouă bisericășci și în fine a aprobat cu unele modificări împăciuirea efectuită prin delegațiunea congresuală română și cea sîr-

bescă asupra despărțirii ierarchice a românilor și sârbilor din comuna Monoștur.

* **Conferințe preotești.** Precum ni s'a scris în săptămâna trecută s'a ținut aproape în toate tractele protopresbiterali din eparchia Aradului conferințe preotești sub conducerea protopresbiterilor concerninți. În aceste conferințe s'a pertactat și combinat asupra modului de procedere al preoțimei și poporului în fața introducerii legilor nouă bisericești pe baza instrucțiunii edată de prea Venerabilul Consistor metropolitan, și pe baza pastoralii adresată clerului și poporului din eparchia Aradului de I.P. Sântia Sa părintele Episcop Ioan Meșian.

* **Școlă nouă.** Duminecă în 3 Septembrie v. s'a sântit în mod solemn noul edificiu școlar ridicat în comuna noastră bisericească I g n e ș c i protopresbiteratul Buteților prin zelul preot d'acolo Ioan Muntean, ca delegat al părintelui protopresbiter concerninte. Cu această ocaziune numitul nostru confrate a ținut și o cuvântare ocazională în care a espus însemnătatea ce o are școlă noastră confesională pentru dezvoltarea culturală a poporului nostru, mulțămind tot deodată tuturor binevoitorilor cari au contribuit la ridicarea acestui frumos local de educație religioasă și națională.

* **Institutul de credit și economii Albina** a înființat în casa sa din strada măcelarilor în Sibiu sub numele de „masa studenților“ un convict în carele 50 de studenți români dela școlile medii din Sibiu vor căpeta prânz gratuit dela 1/13 Octombrie până la 18/30 Iunie anul școlastic curent. Pentru împărțirea acestor frumoase ajutóre a publicat deja concurs. Cererile de această natură le vor instrui recurenții cu următoarele documente: 1 carte de botez, 2 certificat despre înscriere de elev ordinar la gimnaziu sau școlă reală din Sibiu 3 Testimoniu din anul școl. trecut, 4 Atestat oficial despre mijlocele materiale a-le părinților. Cererile acestea au a se subscrerne direcțiunei institutului „Albinei“ până la 30 l. c.

† **Necrolog.** D-nul învățator Ioan Vancu a fost greu cercat de sorte prin mórtea soției sale a d-nei Ana Vancu n. Nica întâmplată în 25 Sept. în al 39-lea an al vieții. Remășile pământești s'au așezat spre vedinica odihnă Vineria trecută în cimiteriul din Arad. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

* **Influența rașelor sórelui.** S'au făcut nise descoperiri interesante cu 6 muli, ce fuseră în decurs de patru ani într'o baie de cărbuni, nevăgând altă lumină decât ceea dela felinarele băieșilor. Indecurs de un kilometru și jumătate, până ce au ajuns la locul de pășune, nu și-au deschis ochii de loc. De-odată își deschiseră ochii uitându-se împrejur cu mirare, dér în curând și-i închiseră de nou, până în spre apusul sórelui. În amurg începură să-și dechidă ochii din nou, săreau, jucau și sbierau ca și când ar fi înebunit. Libertatea și rașele sórelui sunt mai prețioase decât mâncarea. Mulii eliberați au arătat acest lucru prin faptul, că de pășunat un s'au apucat nici unul, ci alergau sbierând de bucurie.

C O N C U R S E.

Nr. 4651. Plen.

Pentru deplinirea postului de protopresviter în tractul Belințului cu parochia centrală **Belințiu**, devenit în vacanță prin trecerea la cele eterne a protopopului paroch de pia memorie, Georgiu Creciunescu, pe baza concludului concernintelui comitet protopesc, luat în ședința sa dela 20 August a. c. se escrie concurs, cu termin de **35 de zile**, compute dela ziua ce urmază după prima publicare a acestui concurs în organul oficial „Biserica și Școlă.“

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

I. Din parochia protopresviterală:

a) o sesiune de pământ arătoriu; b) venitul biral și stolar usuat;

II. Din protopresviterat: c) birul protopresviterat usuat; d) tacesele normate prin concludul sinodului eparchial, pentru visitațiunile canonice; e) paușala pentru cancelaria protopresviterală conform concludului sinodului eparchial; și f) suma ce s'ar acorda ca recompensă pentru sistarea taxei ședulelor dela cununii.

Se observă inse, că din acestea emoluminte, alegându protopresviter-paroch. până la finea anului curinte, va trebui se vedăvei răposatului protopresviter cuota competenței viduale conform §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii.

Aspiranții la acest post se avisază, a substerne în terminul indicat, subscrisului Consistoriu, recursele lor instruite cu documintele despre cualificațiunea normată prin §-ul 53 din Stat. org. și prin concludul congresual Nr. 111/1888 și anume cu documinte: că posed cualificațiunea recerută în Regulamentul pentru parochii, dela concurenții la parochiile de clasa primă; că au depus esamenul de maturitate; că au implinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc seu școlariu cu succes deplin multumitoriu, și că prin zelul și diligența lor s'au distins în rezultatul activității pe terenul bisericesc și școlar.

Arad, din ședința consistoriului plenariu dela 12/24 Septembrie 1895.

Consistoriul eparchiei gr. or.
rom. din Arad.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei vacante învățătoresci din comuna **Spatta** — protopresbiteratul Lipovei — se escrie concurs cu termin de alegere pre **15/27 Octomvre a. c.** pre lângă următoarele emoluminte:

1) în bani gata 120 fl. v. a.; 2) 20 metrii de lemne din care este a-se încăldi și sala de învățământ; 3) 20 meți cucuruz în natură; 4) 10 meți grâu în natură; 5) 4 jughere pământ; 6) pentru scripturistică 3 fl. v. a.; 7) pentru conferință 4 fl. v. a.; se pune în prospect și un ajutor sperativ de 50 fl. dela stat ori dela Venerabilul Consistoriu.

Recurenții cari doresc a ocupa acest post, sunt avisați ca recursele lor instruite conform dispozițiunilor în valóre, și adresate comitetului parochial din Spatta să le subscernă subscrisului protopresbiter în Lipova (B.-Lippa) până la terminul susindicat; precum și a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Spatta spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Spatta, 8/20 Septembrie 1895.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Se escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă din **Cociuba**, cu termin de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Dotățiunea anuală este: 1) în bani gata 180 fl.; 2) în naturale 8 cubule de grâu, 8 cubule de cucuruz; 3) 6 stângeni de lemne; 4) pentru scripturistică 5 fl.; 5) pentru conferință 3 fl.; 6) recuisite de scris 2 fl., care toate computeate la olaltă fac 310 fl. Pentru încălditul salei de învățământ comuna da 2 stângeni de lemne. Cuartir în natură cu grădină de legumi.

Recurenții pentru acest post au să-și subșterna suplicele adresate cătră comitetul parochial și adjustate cu documintele necesare la protopresbiterul tractului Beliu, Petru Suciú în Ökrös, ér până la terminul indicat recurenții au să se prezenteze în fața locului spre a-și arăta

desteritatea în cântările rituale. Alegendul învățătoriu ca atare este îndatorat a implini și funcțiile cantorale.

Cociuba, 27 August 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: PETRU SUCIU, protopresbiter inspector școlar.

—□—

Pe baza concludusului Ven. Consistoriu gr. or. din Ora-dea mare de sub. Nrul 111. a. c., se scrie concurs pentru parochia vacantă de classa III-a **Hinchirș**, în tractul Vășcoului, cu termen de alegere de **30 de zile** prima dela publicare în foia oficială „Biserica și Școla”.

Emolumintele sunt: birul preotesc dela 170 numere case o brodie bucate; pamânt estravilan de două măsuri; folosirea cimiteriului; ștotele îndatinate; câte o ți de lucru dela casă; și cortel parochial pentru care se va îngriji comuna bisericăscă.

Tot la acel termen se va deplini și stațiunea învățătorească, cu dotațiunea corespunzătoare de 300 fl. computând și naturaliele.

Recursurile instruate conform legilor în vigôre au a se trimite la subscrisul în Beiuș.

Beiuș, 25 August, 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VA SILIU PAP, protop. Vășcoului.

—□—

Pentru ocuparea stațiunilor de învățători dela școla I. și a II-a rom. gr. or. din comuna **Tauț**, inspectoratul Silindiei comitatul Aradului, se scrie concurs cu termen de alegere pe **10 Oct. (22 Sept.) a. c.**

Emolumintele sunt: 1. la școla I. a) în bani gata 300 fl. v. a.; b) 5 fl. v. a. spese pentru participarea la conferință; c) 3 fl. v. a. pentru scripturistică; d) 6 stângini de lemne din cari are a-se încălzi și sala de învățământ; e) 10 fl. v. a. pentru curatorat; f) cuartir liber cu grădină de legume.

2. La școla a II. a) în bani gata 300 fl. v. a.; b) 5 fl. spese pentru participarea la conferință; c) 3 fl. pentru scripturistică; d) 5 stângini de lemne din cari are a-se încălzi și sala de învățământ; e) 8 fl. pentru curatorat; f) cuartir liber și grădină de legume.

Recursele instruite conform prescrișelor stat. org. și a §-lui 6. art. XVIII. din an 1879, provădute și cu atestat de conduită dela comit. parochial, și adresate comitetului parochial din **Tauț**, sunt a se trimite M. On. domn Acsentie Chirila, inspector cercual de școle în Silingyia (com. Aradului), având recurenții și până la alegere a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sfânta biserică spre a-să arêta poporului.

Să observă că aleșii numai după espirarea unui an de probă se vor recomanda Ven. Consistoriu eparchial spre întărare, să înțelege de vor dovedi diligență, sporiu și partare morală bună, la din contră stațiunile se vor dechiara de vacante.

Dat din ședința com. paroch. din **Tauț** ținută la 29 August 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ACSENTIU CHIRILA, m. p. insp. cercual de școle.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învățătorești din **Surduc**, tractul Peșteșului comitatul Bihor se scrie concurs cu termen de alegere pe **1/13 Octobre a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) în bani gata 165 fl. v. a.; 2) 5 jugere de pământ cadastrale à 6 fi. = 30 fi.; 3) dela 100 Nr. de case câte 1/2 vică cucuruz sfârmat cari fac 12 cubule și 1/2 à 5 fl.: de tot 62 fl. 50 cr.; 4) 16 mtr. de lemne aduse acasa à 1 fl. 50 cr. de tot 24 fl.; 5) veniele cantorale 18 fl. 50 cr. — Suma tótă 300 fl., afară de

acestea locuință cu două chilio, cuină, grajd și grădină de legume.

Recurenții au a-și trimite petițiunile lor subscrisului în Lugoșul de sus (p. u. **Élesd**) ajustate cu testimoniu de cualificațiune, și a-se presenta în vre-o Duminecă, ori sârbătore la s-ta biserică pentru de a-se face cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parochial la 29 August 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresbiter.

—□—

Să escrie concurs pentru ocuparea postului de învățătoreasă la școla de fete confesională greco-orientală română din opidul **Nădlac**, comitatul Ciănad cu termen de alegere **8/20 Octovvre** 1895. pe lângă următoarele emoluminte:

a) În bani gata 400 (patru sute) fl. v. a.; b) pentru cuartir 60 (șasezeci) fl. v. a.; c) 6 (șase) stângini de lemne din care are să se încălzească și sala de învățământ; d) pentru conferințele învățătorești diurnele stabilite de comitetul parochial à 2 (doi) fl. v. a. de ți, cuartir și cărăușai.

Dela recurente să recere a avea testimoniu de cualificațiune pentru stațiunile învățătorești de classa primă, testimoniu de limba maghiară și atestat despre lucruri de mână femeesci. — Alêsa deocamdata va fi numai provisor aplicată, ér după o purtare morală bună și sporiu bun în învățământ să va întări definitiv.

Aspirantele la acest post au a-și trimite recursele lor adresate comitetului parochial din **Nădlac** Mult onoratului Domn Moise Bocșan, protopop și inspector cercual de școle în Arad.

Nicolau Chicin, m. p. *Ioan Caracioni, m. p.*
președ. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu: MOISE BOCȘIANU, m. p. protop. inspector școl. cerc.

—□—

Pentru deplinirea parochiei o ganisate **Suiug-Itêu**, — de classa II. — din protopresbiteratul Orađii-mari se escrie concurs cu termen de alegere pe **8/20 Octobre c.**

Emolumintele sunt: A) Dela comuna matră Suiug: 1) casă parochială cu supraedificatele și grădină de legumi prețuită în 40 fl.; 2) 32 jugere pământ arătoriu și fânaș 192 fl.; 3) dela 68 numere de case câte o măsură bucate jumătate grâu, jumătate cucuruz 85 fl.; 4) ți de lucru cu plugul ori carul 15 à 1 fl. 60 cr. éră cu mânil 38 à 40 cr. = 39 fl. 20 cr.; 5) venitele stolari de după calculul mediu a lor 5 ani din urmă 60 fl. B) Dela filia Itêu: 6) intravilanul parochial prețuit în 3 fl.; 7) 17 jugere pământ prețuit în 51 fl.; 8) dela 73 numere de case câte o măsură de bucate jumătate grâu, jumătate cucuruz 91 fl. 25 cr.; 9) ți de lucru cu plugul sau carul 20 à 1 fl. 50 cr. cu mânil 53 de ți de la 30 cr. 45 fl. 90 cr. 10) venitele stolari de după calculul mediu a lor 5 ani din urmă 50 fl. — de tot 657 fl. 35 cr.

Recurenții vor avé recursele lor provădute cu documintele prescrișe de Stat. Org. §. 15. lit. B. din regulamentul pentru parochii adresate comitetului parochial din **Suiug-Itêu** a-le așterne la subsemnatul protopop până în 5/17 Octobre a. c., éră până la alegere vor avea a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore atât în biserică din **Suiug** cât și în biserică din **Itêu**, pentru a-și arêta desteritatea în cele bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PĂCALA, m. p. protopop.

—□—

Conform ordinațiunei Veneratului Consistor dto 27 Martie (8 Aprilie) 1895. Nr. 542/93 B. pentru deplini-

rea parohiei de clasa a III-a din **Siumugiu**, protopresbiteratul Orăzii-mari. se escrie concurs cu termen de alegere pe **15/27 Octombrie a. c.**

Emolumintele sunt: 1) Casa parochială și intravilanul, prețuite în 40 fl.; 2) 18 jugere pământ arătoriu și fânaț 85 fl.; 3) dela 114 numere de case câte o măsură de cucuruz 114 fl.; 4) dela 114 numere de case câte 1 fl. = 114 fl.; 5) zile de lucru cu plugul ori carul à 1 fl. 20 cr., ăra cu mânilor 80. à 20 cr. de tot 36 fl.; 6) stolele îndatinat după calculul mediu alor 5 ani din urmă 70 fl. — de tot 459 fl.

Recurenții vor avea recursurile instruite cu documintele prescise de Stat. Org., adresate comitetului parochial din Siumugiu, a le așterne la subsemnatul protopop până în 12/24 Octombrie, a. c. ăra până la alegere tor avé a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sânta biserică din Siumugiu pentru a-și arêta desteritatea în cele bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PĂCALA**, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea parohiei de clasa a III-a din **Rontau**, protopopiatul Orăzii-mari, se escrie concurs cu termen de alegere pe **14/26 Octombrie a. c.**

Emolumintele sunt: 1) Casa parochială cu supraedificatele și intravilanul prețuite în 60 fl.; 2) 16 jugere mici de pământ arătoriu de prima clasă precum și folosirea cimiteriului 144 fl.; 3) bir 15 cubule parte grâu, parte cucuruz 75 fl.; 4) zile de lucru cu plugul ori carul 16. à 2 fl. = 32 fl.; 5) zile de lucru cu mânilor 98. à 50 cr. = 49 fl.; 6) venitele stolari după calculul mediu a lor 5 ani din urmă 50 fl. — de tot 410 fl.

După pământul parochial contribuția erarială are se o solvêscă preotul alegând.

Recurenții vor avé recursurile instruite cu documintele prescise de Stat. Org. adresate comitetului parochial din Rontau a-le așterne subsemnatului protopop până în 12/24 Octombrie a. c. ăra până la alegere vor avea a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în sânta biserică din Rontau pentru a-și arêta desteritatea în cele bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **TOMA PĂCALA**, m. p. protopop.

—□—

Sê publică de nou concurs pentru postul de învățatoriu vâcant din comuna **Dieci**, în comitatul Aradului, protopresbiteratul Buteni, cercul inspectoral școl. Iosășel, cu termen de alegere pe **17/29 Septembrie a. c.**

Emolumintele împreunate cu acest post, precum și condițiunile pentru recurenți și pentru fiitorul învățatoriu ales, sunt tot acele ce s'au publicat în concursul publicat în numerii, 33, 34 și 35, din foia „Biserica și Școla“ din Arad.

Dieci, 10 Septembrie n. 1895.

Georgiu Lupșa, m. p.

paroch, inspect. școl. cerc.

—□—

Prin abdicarea preotului **Georgiu Popoviciu** devenind vâcantă parochia de clasa a treia din **Conop**, pentru deplinirea ei cu alegerea de preot, prin această sê publică concurs cu termen de **30 zile**.

Emolumintele sunt: casă parochială cu grădină de legumi; una jumătate sesiune pământ arătoriu; birul preotesc și stolele stabilite; cari tôte la olaltă fac un venit preotesc anual de 455 fl., de după care venit s'a clasificat și parochia de a treia clasă.

Recursurile ajustate conform Regulamentului pentru

parohii, și adresate comitetului parochial din **Conop**, sê se trimită părintelui protopresbiter tractual **Vasile Beleş**, în **Maria-Radna**; având recurenții până la termenul preclus de publicare a sê presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în biserică din **Conop**, spre a și arêta desteritatea în cântări, celebrări ori cuvântări bisericesci.

Conop, din ședința comitetului parochial, ținută în 24 August (5 Septembrie) 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **VASILE BELEȘ**, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla gr. or. rom. din **Lupești**, sê escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: a) în bani gata 100 fl. v. a.; b) pentru naturale 194 fl. având din lemne a sê încălzi și sala de învățământ; c) 33 jugere de pământ pe deal cu prețul arândii de 66 fl.; d) pentru conferință 10 fl.; e) dela înmormântări unde va fi chemat 20—40 cr.; g) cortel cu grădină de legumi.

Recurenții au a-și trimitte recursurile lor, ajustate cu testimoniu de cualificațiune și adresate comitetului parochial din comuna **Lupești**, la Preonoratul oficiu protopresbiteral în **M.-Radna**; ăra până la alegere a sê presenta în sânta biserică din **Lupești** în vre-o Duminecă ori sârbătore pentru a-și arêta desteritatea în cânt și tipic.

Din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținută în **Lupești**, 3/15 August 1895.

Parteniu Turcu, m. p.

Pavel Sibiu, m. p.

preș. com. par.

notar.

În conțelegere cu: **VASILE BELEȘ**, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla gr. or. română din **Pernești**, sê escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: a) în bani gata 100 fl.; b) în naturale: 5 măji metrice de grâu, 5 de cucuruz, 10 de fân, 12 orgii de lemne, din care are a sê încălzi și sala de învățământ; c) pentru conferință 10 fl.; d) 33 jugere de pământ pe deal în prețul arândii de 66 fl.; e) dela înmormântări unde va fi poftit: 20—40 cr.; g) cortel cu grădină de legumi.

Recurenții au a-și trimitte recursurile lor ajustate cu testimoniu de cualificațiune și adresate comitetului parochial din **Pernești** — la Preonoratul oficiu protopresbiteral în **M.-Radna**, ăra până atunci a sê presenta în sânta biserică din **Pernești** pentru a-și arêta desteritatea în cant și tipic în vre-o Duminecă ori sârbătore.

Din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținută în **Pernești** la 3/15 August 1895.

Parteniu Turcu, m. p.

Trifon Dascal, m. p.

preș. com. par.

notar.

În conțelegere cu: **VASILE BELEȘ**, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea stațiunii învățătorești din **Camp-Colesti**, se escrie concurs cu termen până la **25 Sept. v. a. c.** Dotățiunea constă din 300 fl. computând tôte naturaliele, apoi cortel liber și stole cantonale.

Recursurile ajustate cu documintele recerute au a-se trimitte la subscrisul până la 24 Septembrie a. c. ăr competenții sê se presinte la biserică spre a-se face cunoscuti poporului.

Beiuș, 30 August 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **V. PAP**, m. p. protopop.

—□—